

Sygn. akt I C 1131/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Kierończyk

Protokolant: protokolant sądowy Kamil Winiarski

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2015 roku w Radomiu

przy udziale -

sprawy z powództwa W. O.

przeciwko Skarbowi Państwa - Komendzie Wojewódzkiej Policji z siedzibą
w R.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od W. O. na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7 200 (siedem tysięcy dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

I C 1131/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 lipca 2013 roku (data nadania k.18) powód W. O. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w R. kwoty 1 325 730 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od 25 lipca 2003 roku i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego żądania wskazał, że w dniu 24 lipca 2003 roku w związku z uprowadzeniem jego syna, w W. przy ulicy (...) doszło do przekazania okupu porywaczom w kwocie 300 000 Euro. Przekazanie tego okupu odbyło się w ramach działań podjętych przez Grupę Operacyjno – Dochodzeniową powołaną na mocy decyzji Wojewódzkiego Komendanta Policji z siedzibą w R. z dnia 31 października 2001 roku do (...) Czynności Operacyjnych i Procesowych prowadzonych przez Komendę Wojewódzką Policji w R. w sprawie uprowadzenia w nocy z 26 na 27 października 2001 roku K. O.. Mimo realizowanych działań Policji okup został przejęty przez porywaczy, a kwota 300 000 Euro nie została odnaleziona. Po przekazaniu okupu sprawcy dokonali zabójstwa K. O.. W związku z tym na podstawie art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej odpowiedzialność ponosi Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. W niniejszej sprawie do czasu zakończenia sprawy karnej toczącej się przed Sądem Okręgowym w P. – sygn. akt II K 9/13 w sprawie niedopełnienia obowiązków służbowych przez dwóch funkcjonariuszy Policji nie można jeszcze mówić o działaniach niezgodnych z prawem, ponieważ rozstrzygnięcie tej kwestii jeszcze nie zapadło. Jednakże w sposób sprzeczny z istotą realizacji czynności operacyjnych nie spowodowano działań w celu należytego zabezpieczenia miejsca przekazywania okupu, poprzez przedwczesne i bezzasadne odstępianie od obserwacji, jeżeli obserwacja miejsca przekazania okupu w ogóle

istniała. Ponadto w sposób sprzeczny z istotą realizacji czynności procesowych na miejscu popełnienia przestępstwa zaniechano niezwłocznego przeprowadzenia oględzin miejsca przekazania okupu, co doprowadziło do utraty śladów kryminalistycznych i naraziło na możliwość utraty tych dowodów. Zdaniem powoda przygotowana swego rodzaju zasadzka nie doprowadziła w efekcie do poczynienia żadnych ustaleń jak i zatrzymań sprawców. Zasadzka powinna polegać na odpowiednim rozmieszczeniu funkcjonariuszy, ewentualnie także środków technicznych i transportowych oraz zorganizowaniu łączności w celu niespodziewanego ujęcia osoby ściganej bądź poszukiwanej. Miejsce zasadzki powinno być w miarę potrzeby technicznie zabezpieczone, obserwowane przez lornetkę, kamerę wideo, ewentualnie z użyciem sprzętu termowizyjnego, pozwalającego na obserwacje i filmowanie w ciemności. Nie przestrzegano wielu zasad taktycznych, które wskazał w pozwie. Zaniechania te powodowały, że K. O. narażony był na niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, albowiem po tym jak sprawcy przejęli pieniądze z okupu osoba zakładnika mogła być przez nich uznana za zbędną, tym bardziej, że po długim okresie jego przetrzymywania istniało duże ryzyko, że mogą zostać przez niego rozpoznani. Zarzucił także nieprawidłowości w monitorowaniu numerów telefonów, z których porywacze kontaktowali się z rodziną uprowadzonego. Podał, że wartość przedmiotu sporu wynika z kursu waluty Euro z dnia 25 lipca 2003 roku (pozew k.3-17).

Skarb Państwa – Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w R. – reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów, podniósł zarzut przedawnienia roszczenia na podstawie art. 442 § 1 k.c.. Przywołany przepis w myśl dyspozycji art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o zmianie ustawy Kodeks Cywilny znajduje w niniejszej sprawie zastosowanie mimo jego uchylenia, albowiem w momencie wejścia w życie w przywołanej ustawie tj. w dniu 10 sierpnia 2007 roku, dochodzone przez powoda roszczenia były już przedawnione. Zgodnie bowiem z treścią art. 442 § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, przedawnia się z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (k.29-36).

W odpowiedzi na podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia powód wywodził, że zgodnie z treścią art. 442 § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem trzech lat, od dnia w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże do uznania, że rozpoczął się bieg terminu przedawnienia, konieczne jest, aby poszkodowany dowiedział się zarówno o szkodzie jak i o osobie odpowiedzialnej. Oba te elementy są traktowane przez ustawodawcę kumulatywnie. Podnosił, że na gruncie niniejszego przepisu nie dochodzi do przedawnienia roszczeń, gdy szkoda została wyrządzona przez zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, czy też powstała w rezultacie zgodnych z prawem działań administracji (k.40 -45).

Na rozprawie w dniu 3 czerwca 2015 roku pozwany podtrzymał swoje stanowisko odnośnie przedawnienia roszczenia.

Pełnomocnicy strony powodowej wywodzili, że w sprawie niniejszej winien mieć zastosowanie 10- letni okres przedawnienia z art. 442 § 1 k.c., roszczenie zatem nie jest przedawnione, gdyż pozew w sprawie został wniesiony przed upływem 10 lat o dnia przekazania okupu, czyli przed 24 lipca 2013 roku (k.667).

W związku z powyższym Sąd na podstawie art. 220 k.p.c. ograniczył rozprawę wyznaczoną na 3 czerwca 2015 roku do podnoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia (k.667v).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W nocy z dnia 26 października na 27 października 2001 roku w D. doszło do uprowadzenia K. O., a następnie do przetrzymywania go w różnych miejscowościach na terenie województwa (...), do września 2003 roku, krępując łańcuchami, przykuwając do ścian celowo zbudowanego betonowego zbiornika na nieczystości, zakładając na głowę kominiarkę owiniętą taśmą i głodząc go, co łączyło się ze szczególnym udręczeniem, a ostatecznie doprowadzeniem do jego śmierci z 4 na 5 września 2003 roku.

Sprawcy tego czynu zostali prawomocnie skazani na karę dożywotniego pozbawienia wolności i wieloletnie kary pozbawienia wolności wyrokiem Sądu Okręgowego wP. z dnia 31 marca 2008 roku w sprawie II K 119/07 (k.458

-490). Wyrok ten został częściowo zmieniony, głównie w zakresie opisu czynów orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 8 grudnia 2008 roku (k.491-492).

W sprawie II K 119/07 S.O. w P. W. O. i D. C. posiadali status oskarżycieli posiłkowych (bezsporne). Na podstawie art. 415 § 1 k.p.k. Sąd Okręgowy w P. uwzględnił powództwo cywilne i zasądził od S. K., R. P., I. P., P. S., A. R., C. W. i S. O. solidarnie na rzecz W. O. kwotę 1 200 000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 11 października 2007 roku (k.489). Sprawcy podzieli się pieniędzmi pochodzącymi z okupu, co szczegółowo ustalił Sąd Okręgowy w P. w sprawie II K 119/07 (k. 525v- 526v). Powyższa kwota nie została wyegzekwowana od dłużników i postępowanie egzekucyjne zostało umorzone w dniu 5 grudnia 2014 roku w sprawie Km 201/14 przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w L. (k.606).

Przeciwko funkcjonariuszom Komendy Wojewódzkiej Policji z siedzibą w R.: R. M. i M. L. przed Sądem Okręgowym w P. toczyło się postępowanie karne w sprawie II K 9/13. Zostali oni oskarżeni między innymi o to, że pomimo uzyskania, nie później niż w dniu 4 lipca 2003 roku informacji o połączeniach telefonicznych wykonanych przy użyciu karty telefonicznej o numerze (...), którą sprawcy wzięcia jako zakładnika K. O. wykorzystywali do kontaktów z rodziną uprowadzonego, wykorzystali je z nieuzasadnioną zwłoką, jak również nie spowodowali ich pełnej weryfikacji w oparciu o policyjne bazy danych, w następstwie czego działaniami zmierzającymi do wykrycia sprawców przestępstwa nie objęto niezwłocznie S. K. i W. F. oraz uniemożliwiło ustalenia powiązań pomiędzy tymi osobami oraz ich udziału w odbiorze okupu, w sposób sprzeczny z istotą realizacji czynności operacyjnych nie spowodowali działań w celu należytego zabezpieczenia miejsca przekazania okupu w kwocie 300 000 Euro w dniu 24 lipca 2003 roku w W. przy ulicy (...) za uprowadzonego K. O. przez D. C. i K. C., poprzez przedwczesne i bezzasadne odstępianie od jego obserwacji, a nadto w sposób sprzeczny z istotą realizacji czynności procesowych na miejscu popełnienia przestępstwa zaniechali niezwłocznego przeprowadzenia oględzin miejsca przekazania opisanego wyżej okupu, co doprowadziło do utraty śladów kryminalistycznych. Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w P. uniewinnił ich od zarzucanych im czynów (k.252- 256), a Sąd Apelacyjny w Ł. wyrokiem z dnia 14 października 2014 roku w sprawie II Aka 111/14 utrzymał w mocy zaskarżony wyrok (k.234). Powyższy stan faktyczny wynika z dokumentów urzędowych i jest niesporny.

Sąd zważył, co następuje:

Jak wynika z treści pozwu oraz pisma powoda z dnia 3 czerwca 2015 roku, roszczenie o naprawienie szkody wystąpiło z chwilą otrzymania wiadomości, że K. O. nie żyje, o czym powód dowiedział się w dniu 29 października 2006 roku. Podnosił nadto w swoim piśmie, że nie tylko czynność nadzorowania i przekazania okupu była nieskuteczna, ale od pierwszych godzin śledztwa było pasmo błędów, zaniechań, łamania przepisów prawa, dyletanctwa, braku przyzwoitości i zdrowego rozsądku (k.647-650).

W dniu powstania szkody, którą powód wiąże z powzięciem wiadomości o śmierci syna (29 października 2006 roku) obowiązywał art. 417 § 1 k.c. w brzmieniu, że za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

W niniejszym procesie jako stronę pozwaną W. O. wskazał Skarb Państwa – Komendę Wojewódzką Policji z siedzibą w R., której funkcjonariuszom zarzuca brak skuteczności i pasmo błędów, o których wiedział już od początku ich działania. Umieszczenie przepisu art.417 k.c. w tytule „Czyny niedozwolone” oznacza, iż termin przedawnienia tych roszczeń objęty jest dyspozycją art. 442 ^{((1))} § 1 k.c. Art. 442 k.c. został uchylony przez ustawę z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. nr 80 poz.538). Zmiana ta weszła w życie z dniem 10 sierpnia 2007 roku. Zgodnie z art. 2 wyżej powołanej ustawy, do roszczeń o których mowa w art. 1 tej ustawy powstałych przed dniem jej wejścia w życie, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nie przedawnionych stosuje się przepisy art. 442 ^{((1))} k.c. Zgodnie zatem z tym przepisem roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem 3 lat, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o

osobie obowiązanej do jej naprawienia. Zatem zasadniczy termin przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z czynu niedozwolonego, to trzy lata, przy czym przyjmuje się, że jego bieg rozpoczyna się z dniem, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Obie te przesłanki powinny być spełnione łącznie. Właściwą chwilą w celu określenia początku biegu trzyletniego okresu przedawnienia, jest moment dowiedzenia się o szkodzie, gdy poszkodowany zdaje sobie sprawę z ujemnych następstw zdarzenia wskazujących na fakt powstania szkody, inaczej rzecz ujmując ma świadomość doznanej szkody. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 18 września 2002 roku III CKN 597/2000 (Lexis Nexis 1423462). Jednakże samo powzięcie wiadomości o szkodzie nie wystarczy. Konieczne jest jeszcze uzyskanie wiedzy o osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Może nastąpić w jednym dniu, ale nie jest to regułą. Dlatego początek biegu przedawnienia wyznacza późniejsza data. Skoro zarzucane przez powoda błędy i zaniechania były mu znane od początku wszczęcia postępowania karnego w przedmiocie uprowadzenia syna, zatem również okoliczności związane z przekazywaniem okupu, to już wówczas miał świadomość osoby zobowiązanej do ich ewentualnego naprawienia, to datę od której należy liczyć bieg trzyletniego okresu przedawnienia wyznacza powzięcie wiadomości o śmierci syna. O ile kodeks cywilny przed nowelizacją z 2004 r. określał odpowiedzialność państwa i jednostek samorządu terytorialnego za zachowania funkcjonariuszy państwowych i samorządowych (za cudze czyny), art. 417 k.c. po nowelizacji przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą władzy publicznej za jej własne działania lub zaniechania. Przy określeniu zasady odpowiedzialności podstawowe znaczenie ma treść art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą odpowiedzialność za niezgodne z prawem działania organów władzy publicznej nie wymaga zawinienia sprawcy szkody. Tę regułę przejął przepis art. 417 k.c., który również uniezależnia od winy władz publicznych przypisanie im obowiązku naprawienia szkody. W piśmiennictwie przypisanie odpowiedzialności za sam skutek bezprawnego zachowania, a więc niezależnie od oceny strony podmiotowej, określane jest mianem odpowiedzialności na zasadzie ryzyka albo odpowiedzialności na zasadzie bezprawności. Określona w art. 417 k.c. konstrukcja odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej zakłada wyłącznie odpowiedzialność osoby prawnej. Odpowiada ona za zachowania osób tworzących jej strukturę organizacyjną i bez względu na miejsce zajmowane w tej strukturze zachowania tych osób fizycznych „obciążają” tę osobę prawną. Chodzi nie tylko o działania organów osób prawnych, ale wszelkich innych jednostek organizacyjnych (np. organów w rozumieniu prawa administracyjnego) i pracowników przynależnych do tych struktur. W doktrynie utrwaliło się stanowisko, że najistotniejsze znaczenie ma władczy charakter zachowania sprawcy, natomiast istnienie i rodzaj powiązań między osobą prawną wykonującą władzę publiczną, a bezpośrednim sprawcą szkody pozwala ustalić osobę prawną, której zostanie przypisana odpowiedzialność odszkodowawcza. Ponadto, nie zawsze konieczna jest identyfikacja osoby fizycznej, będącej bezpośrednim sprawcą szkody. Jeżeli szkoda powstała wskutek działania jednej lub kilku osób realizujących władcze funkcje danej osoby prawnej, to niemożliwość zidentyfikowania tych bezpośrednich sprawców szkody jest prawnie irrelevantna. Istotne jest, że chodzi o osoby, których zachowania związane są z działalnością polegającą na wykonywaniu władzy publicznej.

W związku z powyższym powód w celu dochodzenia roszczeń od Skarbu Państwa nie miał obowiązku oczekiwania na ewentualne stwierdzenie popełnienia czynu zabronionego przez konkretnych funkcjonariuszy Komendy Wojewódzkiej Policji w R., a wiedzę - w jego mniemaniu - o niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem funkcjonariuszy posiadał już od początku prowadzenia postępowania w związku z uprowadzeniem jego syna.

Dlatego też roszczenie, jako przedawnione podlega oddaleniu. Skoro podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia okazał się zasadny, Sąd nie ustalał przesłanek wynikających z treści art. 361 k.c. W niniejszej sprawie nie może mieć zastosowania 10 – letni okres przedawnienia wynikający ze zdania drugiego art. 442¹ § 1 k.c., dotyczy on bowiem sytuacji, gdy poszkodowany o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia dowiaduje się po upływie trzech lat, jednakże przed upływem 10 lat od dnia zdarzenia wywołującego szkodę.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. na które składają się koszty zastępstwa procesowego na podstawie § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

/-/ Na oryginale właściwy podpis.-